

PROTOKOL HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POSUDEK VEDOUCÍ

JMÉNO STUDENTA: *Filip Samec*

NÁZEV PRÁCE: *Populismus na Slovensku*

HODNOTIL (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci ve firmě): Petra L. Burzová

1. CÍL PRÁCE (jaký byl a do jaké míry byl naplněn)

Autor cíle práce definuje nasledovne: „Poslání této práce ... leží ... na dvou rovinách. První je teoretické a konceptuální zpracování pojmu populismus a druhé je aplikace tohoto konceptu na slovenský příklad. Cílem je verifikace, nebo falzifikace možnosti užívání konceptu populismu na základě slovenského příkladu, který bývá s populismem často spojován.“

Autor vychází z předpokladu, že populizmom sa označujú javy a praktiky, ktoré sa nachádzajú v socio-politickej realite v rôznych podobách a kontextoch, z čoho plynie problematická povaha definícií, ktoré sa často buď vzájomne rozchádzajú alebo sú naopak príliš široké v snahe obsiahnuť jeho najrôznejšie možné aspekty. Autor sa tak snaží vyriešiť disproporciu medzi kategóriami sociálnej a politickej praxe a kategóriami analýzy tak, a rozhoduje sa identifikovať základné podmienky, ktoré „dávajú všetkým týmto dejom a jevům vzniknúť“ a rozlíšiť medzi jednotlivými prejavmi populizmu v praxi.

Pre lepšie zhodnotenie miery naplnenia cieľov je nutné autorov asymetrický prístup k jednotlivým rovinám stručne predstaviť. Konceptualizácia pojmu populizmus podľa autora úzko súvisí s pojmom ľud, ktorý je v populistickom diskurze chápaný ako súbor rovných a slobodných jedincov, ktorí vytvárajú všeobecnú vôľu určujúcu povahu usporiadania, v ktorom žijú. Ľud však býva chápaný v dvoch rozporných polohách, ako exkluzívny (v etnonacionálnom populizme) a ako inkluzívny (v občianskom populizme). Východiskom definície populizmu je jeho úzky vzťah s demokraciou. Populizmus býva chápaný ako symptóm demokratického deficitu a krízy reprezentatívnej demokracie, pričom v jednom poňatí je populizmus inherentou súčasťou demokracie, v druhom sú populizmus a demokracia vzájomne nezlučiteľné, respektíve populizmus nie je chápaný ako imanentná súčasť demokracie.

Za podstatné autor považuje zaviesť rozlíšenie medzi sférami prejavov populizmu. Prvou je sféra *POLITY*, ktorá je sférou tzv. substanciálneho populizmu. Ide o populizmus, ktorý vylučuje neautentické demokratické systémy postavené na stránickej reprezentácii, a ktorý presadzuje prvky priamej demokracie, tzv. viazanú reprezentáciu, imperatívny mandát, delegátsky systém. Druhou sférou je sféra *POLITICS*, ku ktorej sa viaže väčšina definícií populizmu. V tejto sfére nachádzame populistickú rétoriku, ktorá však nevedie k presadzovaniu populistického, ale partikulárneho záujmu, a skĺzava do glorifikácie autority a rozporu s egalitárskym postulátom. V takomto rozlíšení sa ukazuje problém definície aktérov populizmu, ktorých v ideálne typickej rovine môžeme rozdeliť na autentických populistov a oportunistických populistov.

V snahe o konceptualizáciu ideálneho typu autentického populizmu sa autor ďalej drží interpretačnej línie populizmu v *POLITY*, v ktorom autentický populizmus chápeme ako inherentný atribút demokratickej formy vlády. Táto línia autora privádza k ďalšiemu nevyhnutnému konceptu, ktorým dopĺňuje trojicu pojmov populizmus – ľud – demokracia, a tým je koncept suverenity. Ohnisko suverenity autentického populizmu na

rozdiel od prístupov, ktoré sa zameriavajú na teleso suverenity vykonávajúce, respektíve uzurpujúce, autor nachádza v ľuďoch, ktorí sa v reprezentatívnom systéme stávajú jej objektom. Takéto pojmá vyvoláva otázku, ako autentický populizmus rieši problém rešpektovania vôle reprezentovaných? Odpoveďou na túto otázku je systém populistkej demokracie, ktorý predstavuje presadenie sa populistických predpokladov v sfére *POLITY* v súlade s autentickým populizmom. V kontexte aktuálnej erózie straníckej demokracie presadzuje populistická demokracia (uvedomujúc si riziká priamej demokracie) nutnosť väčšej konštitucionalizácie vedúcej k regulácii ľudového piliera demokracie, ktorá by inštitucionálne zabezpečovala nestranícku komunikáciu medzi vládou a spoločnosťou. Príkladom takejto populistkej demokracie by mohla byť podľa autora Giddensova Tretia cesta, ktorú vzápätí kriticky zhodnocuje. Autor následne predstavuje model demokratického trojuholníku, demokratickú mapu, do ktorej je možné ideálny typ populistkej demokracie zasadiť a tendencie smerujúce k nej v socio-politickej praxi chápať ako výsledok systému demokratického vyvažovania, kedy prílišné elitárstvo a hierarchizácia na jednej strane vedú k hnutiam usilujúcim o zvýšenie rovnosti na strane druhej atď. Domnievam sa, že autorovi sa prvý cieľ podarilo uspokojivo naplniť.

Problematické je naplnenie druhého cieľa, respektíve zhodnotenie možnosti používania konceptu populizmu na slovenskom príklade. Zatiaľ čo vyššie predstavenej konceptualizácii autor venoval 47 strán textu, pre samotnú aplikáciu si vyhradil necelých 11 strán. Autorov pôvodný zámer bol tak naplnený len čiastočne. Miesto toho, aby sa skutočne (autenticky?) pokúsil o aplikáciu vlastnej konceptualizácie, drží sa v interpretačnej rovine príliš nekriticky najrôznejších prác o slovenskom populizme, ktoré však, ako správne poukazuje na samotnom začiatku, vychádzajú z rôznych definícií populizmu. Zavádzanie nových analytických nástrojov do argumentácie po 47 stranách, ako napríklad koncepty „politickej kultúry“, „malígne formy populizmu“ či „populizmus light“ sa mi zdá ako kontraproduktívne. Myslím si, že pre presvedčivosť aplikácie sa mal autor radšej dôsledne držať svojho vymedzeného inštrumentária. Čo sa týka demokratickej mapy, prekvapuje ma, že autor napríklad v súvislosti s poslednou Ficovou vládou nevyužil možnosť popísať relevantné tenzie dané socio-politickým vnútorným a medzinárodným kontextom, predchádzajúcu vládu a ďalších relevantných aktérov. Úplne chýba analýza populizmu v rôznych sférach jeho prejavov, teda *POLITICS* a *POLITY*, prípadne komplexné zhodnotenie autenticity populistických snáh rôznych aktérov.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnosť, tvůrčí přístup, proporcionalita vlastní práce, vhodnost příloh)

Autor tvorivo pristúpil ku konceptualizácii populizmu a spracoval nepreberné množstvo kvalitnej, prevažne cudzojazyčnej literatúry. Na druhej strane si nevyhradil dostatočný priestor pre aplikáciu konceptu populizmu a práca tak nie je proporčná. Časť príloh (modely demokratického trojuholníku) sú vhodné, zvyšok príloh mi pripadá ako ilustrácia práce, ktorá má byť ešte len napísaná.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, kvalita citací a používané literatury, grafická úprava)

Napriek mnohých preklepom mi formálna úprava príde ešte ako prijateľná. Autor uspokojivo spracoval veľké množstvo kvalitnej literatúry.

4. STRUČNÝ CELKOVÝ KOMENTÁŘ (silné a slabé stránky práce, zdůvodnění hodnocení)

Podľa vzoru autora, ktorý tvrdí, že k populizmu „není najlepším rozhodnutím zaujmout jednu pozici, která však je parciální a postihuje tak jen část celku“, môžem konštatovať, že k problému zhodnotenia danej práce

existujú minimálne dva možné prístupy. Prvý z nich je *substanciálny*, vo svetle ktorého je práca vynikajúcou teoretickou štúdiou spracovávajúcou kvalitnú literatúru prehľadným spôsobom, prinášajúca mnohé zaujímavé a užitočné postrehy pre ďalšie bádanie. Druhý prístup je *puntičkársky*, optikou ktorého sa javí 47 strán teoretického uchopovania ako viac než zbytočne predimenzované v práci, ktorá nesie názov „Slovenský populizmus“. Slabinou práce je, že autor nedodáva 47 strán očakávanú aplikáciu, respektíve verifikáciu či falzifikáciu užitočnosti jeho teoretickej práce. V tejto optike mi nezostáva nič iné, len dúfať, že jeho snaženie nájde svoje pokračovanie v ďalších textoch.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY URČENÉ K ROZPRAVĚ PŘI OBHAJOBĚ

Navrhujem, aby v rozprave autor demonštroval (ne)užitočnosť konceptu populizmu na slovenskom príklade.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

V prípade, že komisia uzná ako akceptovateľnú vyššie popísanú neproporčnosť práce, navrhujem známku **výborně**. V opačnom prípade navrhujem známku **velmi dobře** až **dobře** na základe vystúpenia študenta pri obhajobe.

Datum:

Podpis: